

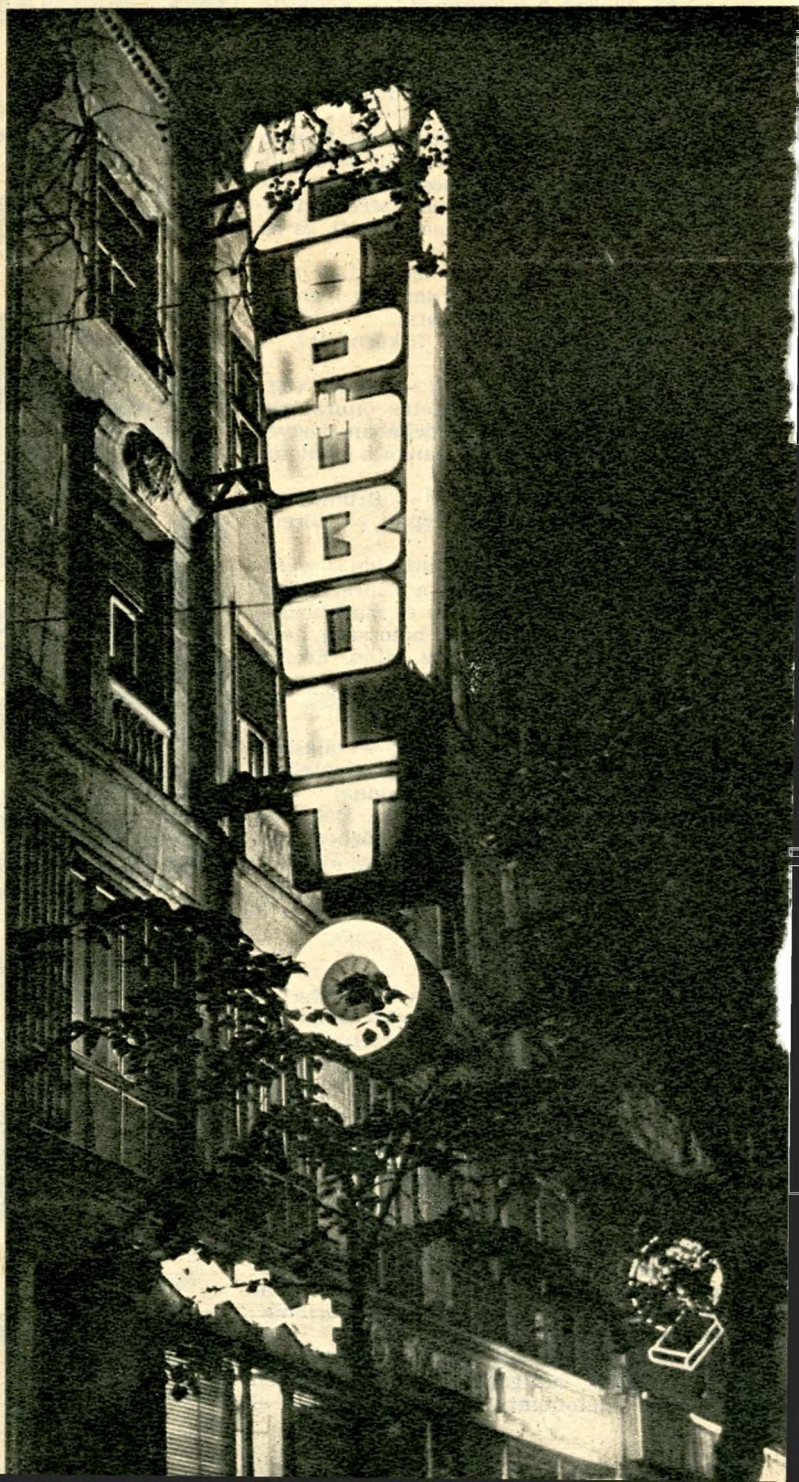
Fényreklámok

A pszichológus Rósás Bálint hosszú évek óta a Neonberendezéseket Gyártó Vállalat kereskedelmi osztályát vezeti. Egy híján húsz éve van a vállalatnál: előzőleg a tervezők osztályán dolgozott. Doktori disszertációja a színlátás elméletével foglalkozott, többek között „az inger és ingerhátter” kérdéseivel. Rámutatott: ma sokan sőtétnek tartják a higanygőzlámpás, neonreklámoktól csillogó fővárost és a háború előtti évekhez viszonyítanak. Tulajdonképpen abba a hibába esnek, „hogyan egy éjszótét erdőben felvillanó zseblámpa fényét szikrázó fényforrásnak vélik, holott egy kis kézilámpa a városi fények között legfeljebb egy pislákoló gyertyaéval azonos.” Az igazság: Budapest és városaink hozzászórtak a nagy

fényekhez — az inger és az ingerhátter viszonya megváltozott.

NEON-PEREK A BÍRÓSÁGON

Mindez azért kíváncsított ide, mert dr. Rósás Bálinton kívül Európában csak egy ausztriai ideggyógyorvos, dr. Deimel foglalkozik kifejezetten a fényreklámok érzékelésének élettani és pszichológiai kérdéseivel, így választ tud adni a problémákra, amelyek a legutóbb sorra megindított neon-perекben merültek fel. A József körúton, Rákóczi úton és Lenin körúton jó néhány lakó ugyanis birtokháborítás címén pert indított a házak falára felerősített neonrek-

minden áron

lámok üzemben tartói és a háztulajdonos házkezelőségek ellen: az erős fények bevilágítanak a lakásba, a redőnyök nem védik meg az otthont a réseken beszűrődő fényektől, odavonzák a fénypillék ezreit, főleg nyáridőben nem lehet ablakot nyitni, a sűrűn meghibásodó neonreklámok zúgása pedig zavarja a tévénézést... Sorolhatnánk még tovább a perekben felhozott vádakot, de talán ennyi is elég.

Egy ilyen neon-perben már elhangzott egy jogerős ítélet: a pert két bajai család indította a lakása ablakai közé felszerelt, vörös izzású hatalmas reklámfelirat miatt, és a bíróság az igazságügyi műszaki szakértő véleménye alapján a fényreklám eltávolítását rendelte el. **Hadas János** igazságügyi szakértő az eléggé hosszadalmas és fordulatos peres eljárásban a helyszíni tanulmányok alapján kijelentette, hogy bár a kellemetlenül bűgő hangot a per megindítása óta lényegesen enyhítették, a fény zavaró hatása változatlanul fennáll. A fényreklám erősen sugárzó vörös fényű, ami az emberi szervezetre a legzavaróbb hatást váltja ki. Ha a redőny az érintett két lakásban nincs teljesen résmen-tesen leeresztve, a fény — különösen az érzékenyebb idegrendszerű emberekre — nehezen elviselhető és feltétlenül zavarja a lakók nyugalmát. Ha viszont a redőnyöket lezárva tartják — úgy mond a szakértő —, nincs mód a lakás szükséges szellőztetésére, nappal pedig a fényreklám visszerekedte a napsütés jó részét elzárja a lakásoktól. A fényreklám más módon való elhelyezése, például az üzlet homlokzatán vagy a járda szélén, ugyanazt a figyelmet felkeltő hatást éri el, mint a ház emeleti részén kiugró elhelyezésével.

A „TÖBB FÉNY” BIRTOKHÁBORÍTÁS?

A bírói ítélettel a neonreklámok ügye érdekes fordulatot vett. A főváros és vidéki városaink esti fényeinek, a művészi kivitelű, hatásos fényreklámoknak a növelése, egyszerűen a világvárosi kivilágítás nemcsak a hirdető vállalatok javát szolgálja, hanem népgazdasági érdek is. Szébbek, vonzóbbak lesznek városaink, csillogóbbak az esti utcák. Budapest neonosztási programja is — amely a felszabadulásunk 25. évfordulójának méltó megünneplésére készült különféle tervek egyik pontja volt — ezt tűzte ki célul, és most a főváros centenáriumi ünnepségeinek előkészületeiben is folytatódik a program. Viszont a bérházak falára vaszerkezetekre felszerelt kiugró fényreklámok érthetően sok száz érdekelt lakó esti nyugalmát zavarják.

Mit tesz a Neonberendezéseket Gyártó Vállalat a felmerült panaszok okainak megszüntetéséért, mi a pszichológus vezető véleménye a sorra meginduló birtokháborítási perekben?

— **A bajai járásbíró jogerős döntése egyértelmű és helyes, mert a pihenésre jogosan igényt tartó embert tartja minden más szempontnál fontosabbnak** — mondja dr. Rósás Bálint. — Ha egy fényreklám terveit körültekintően és előzetesen művészi és technikai bíráló bizottság megfontolásaival készítik el, akkor csak nagy ritkán fordulhat elő a bajai ügyhöz hasonló panasz.

— Vállalatunk évenként 20 millió forint értékű neonreklámot tervez, készít el és szerel fel, minden fényreklámot egy szakemberekből álló vállalati zsűri bírál el.

— **Egész sor per indult meg mostanában ennek ellenére a zavaró neonok miatt** — vetjük közbe.

— Igen, tudunk róla. Egy-egy fényreklám megtervezésénél sokféle szempontot kell szem előtt tartani. Elsősorban a fénynek, a fény erősségének egyrészt zavaró, a lakókra nézve kellemetlen hatását, másrészt a reklám tulajdonképpeni célját; a figyelemfelhívást, de a városképi, esztétikai hatást is, és nem utolsósorban a színeknek olyan megvalósítását, amelyek a közlekedésirányítás piros-zöld-sárga fényeit sem zavarják.

Itt említjük meg, hogy a hirtelen felvillanó zöld reklámfény miatt már előfordult olyan baleset, hogy az óvatlan gépkocsivezető nagy sebességgel behajtott a „pirosba”... Ezért a világvárosokban a tarka fények helyett inkább a napizzást érzékeltető fehér fényeket szorgalmazzák.

— Nálunk is van ilyen tendencia — mondja dr. Rósás Bálint —, de mert megrendelésre dolgozó vállalat vagyunk, sokszor nem lehet kikerülni a megrendelő, a fizető vevő gyakran primitív elképzeléseit sem, amelyekhez mint saját ötletéhez tűzön-vízen keresztül ragaszkodik.

— Úgy gondoljuk, hogy az ilyen túl vakmerő és erőszakos megrendelőket el kellene utasítani...

— Meg is tennénk, de akkor egy másik, kisebb és kevésbé felkészült szövetkezethez, esetleg éppen egy tévesz nem túl szakszerű melléküzemágként dolgozó részlegéhez fordul megrendelésével, és ott még kevesebb a garancia, hogy a megoldás megnyugtató lesz.

— És az engedélyező tanácsai építési osztályoknak nincs ebbe beleszólása?

— Természetesen van, sőt igen komoly szakemberek, értő építőművészek bírálják felül a benyújtott terveket. Am a terv és a megvalósítás között nagy a különbség. Ilyenkor fordulhat

elő, hogy a kivitelezett fényreklám erősen kirí a városképből, zavarja a lakásbérlelőket, és sorolhatnánk még az egyéb hátrányokat. Szerencsére azonban a magyarországi húszezer fényreklámból csak elenyészően kevés azoknak a száma, amelyek kifogásolhatók.

Mindez megnyugtatóan hangzana, ha a bírósági ügyek nem tanúszkodnának az ellenkezőjéről. Rósás Bálint dr. elmondotta, hogy a vállalatnál a fényreklámok zavaró hatása ellen már különféle és jól bevált eljárásokat dolgoztak ki, de mert azok növelik a költségeket, a megrendelők gyakran az olcsóbb megvalósítás mellett döntenek.

A fénycsövekhez ugyanis transzformátorok szükségesek, amelyek a városi forgalom zarában elvesznenek a többi között. De ha a rosszul karbantartott vagy éppen már elöregedett fényreklám egyik betűje zárlatos lesz, a bűgő-zúgó hang kellemetlenül felerősödik, fűlértővé válik és a zárlatos működés a tévékészülékeket zavarja. A Neonberendezéseket Gyártó Vállalat a transzformátorokat egy automata beiktatásával biztosítani tudja ilyen zavarok ellen, mert ily módon az az egész berendezést áramtalanítja, amit egyébként automata nélkül a házfelügyelőnek kellene megtenni. Persze fontos lenne a fényreklámok rendszeres időközönkénti karbantartása is, amire a vállalatnak kitűnően felszerelt gárdája van, de a megrendelőknél csak egyötödét törődik ezzel és áldoz a karbantartásra.

A lakásba bevilágító erős fény ellen is kidolgoztak már több eljárást. Például jól vizsgázott a Wesselényi utcai Elektromodul-reklámnál a lakás irányában takaró fém-lamellák felszerelése. Ezáltal a járda és az úttest irányából jól látható a transzparens, a lakás felé azonban elzárja a fényforrást. Ez a „védekezés” 5–8 százalékkal drágítja meg a fényreklámot,

ami a megrendelőknél nem tesz...

Van egy faterettel és kiegészítő színű műanyag lapokkal készített zsalugáter is, amely a bántó fényhatásokat semlegesíti, és amelyet a vállalat, ha kívánják, felszerel az ablakokra. Ezt viszont általában a lakók nem tartják elég hatásosnak. Megoldás még a háromoldalas hasábos elrendezésű fényreklám, amely a kiugró szerkezeteknél — ez körülbelül egyharmada a belvárosi fényreklámoknak — a lakások felé takar. Ez viszont a kilátást rontja és a napsütés egy részétől elzárja a lakásokat.

NINCS SZAVA

A LAKÁSBÉRLŐNEK?

Akár így — akár úgy, a fényreklámok felszerelésénél tekintettel kell lenni a városok egyéb ártalmaitól amúgy is szenvedő emberre. Bebizonyosodott már, hogy a házak falsíkjára, az üzletek portáljára vagy a háztetőre felszerelt neonok ellen alig panaszkodnak, a bírósági perek alapját a konzolokra szerelt transzparens képezik. Nyilvánvaló, hogy ezek szükségeségét kellene szigorúbban elbírálni és inkább más megoldású, de hasonlóan célravezető fényreklám kivitelezésére kellene kényszeríteni a hirdetőket — a lakók érdekében.

Még egy figyelemre méltó gondolat, amire az egyik lakó hivatkozik bírósági keresetében: ha a háztulajdonos IKV „helypénzt” és bérleti díjat kér a hirdetőtől a fényreklám felszerelésének engedélyezéséért, miért nem mérsékli ehhez mértén a fényreklámoktól zavart lakások bérét, miért nem szükséges a lakásbérlet hozzájárulása is...

A neon-perekben rövidesen döntenek a bíróságok. Nem kétséges, hogy döntésükben az ember védelme lesz az elsődleges szempont...